

Hoge Raad der Nederlanden 175 jaar

Lesmateriaal havo/vwo

Docentenhandleiding

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

HR

1: Zoek de fout

Wat is de Hoge Raad?

De Hoge Raad is de hoogste rechter in Nederland op het gebied van het civiele-, straf- en belastingrecht. De Hoge Raad toetst of het gerechtshof in zijn uitspraak geen fouten heeft gemaakt in het toepassen van het recht. Zij moeten dus zoeken of er een fout is gemaakt.

De opdrachten vind je op de volgende pagina's.

► Lees de zaak ‘Een ongeluk op het water’.

Jij bent raadsheer van de Hoge Raad. Dit is een deel van de uitspraak van het gerechtshof. De advocaat van de verdachte gaat in cassatie. Beantwoord na het lezen van de zaak de vragen op de volgende pagina's.

Zaak ‘Een ongeluk op het water’

LJN: BO7237, Gerechtshof Leeuwarden

Datum uitspraak:	14-02-2010
Rechtsgebied:	Straf
Soort procedure:	Hoger beroep
Inhoudsindicatie:	Een speedboot botst midden in de nacht op een vrachtschip. De speedboot ging harder dan was toegestaan. De verdachte stond aan het roer ten tijde van het ongeluk. De verdachte heeft te veel gedronken. Een opvarende van de speedboot overlijdt hierdoor.
Tenlastelegging:	<ol style="list-style-type: none">1. Roekeloos besturen van de boot met de dood tot gevolg.2. Het besturen van de boot met een te hoog alcoholpercentage.
Relevante informatie:	<ul style="list-style-type: none">• Bij de verdachte is door de politie ten onrechte geen ademtest afgenomen.• Bij de verdachte is na het ongeluk bloed afgenomen voor een alcoholcontrole.• De politie heeft ten onrechte geen toestemming aan de verdachte gevraagd voor het afnemen van de bloedtest.• De bloedtest is gebruikt als bewijs in de rechtszaak.
Uitspraak:	Het Hof veroordeelt de verdachte tot een gevangenisstraf van 399 dagen waarvan 365 voorwaardelijk en een taakstraf van 240 uur.
Vindplaats(en):	Rechtspraak.nl

De relevante wetsartikelen vind je op de volgende pagina.

Relevante wetsartikelen

art. 27 Scheepvaartverkeerswet:

Je mag niet een boot besturen als uit onderzoek blijkt dat:

1. Je een hoger alcoholgehalte in je adem hebt dan 350 mg per liter uitgeademde lucht.
2. Je een hoger alcoholgehalte in je bloed hebt dan 0,8 mg per ml bloed.

art. 28a Scheepvaartverkeerswet:

1. Iemand die verdacht wordt van het hebben van een te hoog alcoholgehalte is verplicht mee te werken aan een ademluchttest.
2. Je bent niet verplicht mee te werken als ademonderzoek vanwege bijzondere geneeskundige redenen onwenselijk is.
3. Als er geen voltooid ademonderzoek heeft kunnen plaatsvinden vanwege bijzondere geneeskundige redenen of het niet meewerken van de verdachte kan de opsporingsambtenaar de verdachte vragen of hij zijn toestemming geeft tot het verrichten van een bloedonderzoek.
4. Als de verdachte zijn toestemming niet geeft, kan de (hulp)officier van justitie hem bevelen zich te onderwerpen aan een bloedonderzoek.

Beantwoord de volgende vragen:

Welke fout is er volgens jou gemaakt in de rechtsgang?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Bij de verdachte is niet eerst een ademtest afgenomen. Er waren geen bijzondere redenen om de ademtest over te slaan. De verdachte is niet om toestemming gevraagd om een bloedtest af te nemen. Het gerechtshof heeft aan deze vormfouten geen gevolgen verbonden. Dit is onjuist.

Wordt er een (grond)recht van de verdachte geschonden? Zo ja, welke?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

- Recht op privacy
- Recht op lichamelijke integriteit

Wat zou jij als raadsheer besluiten? Waarom?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

De uitspraak van het gerechtshof vernietigen en opnieuw laten doen. Zie motivering antwoord bij vraag één.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen kunnen de verschillende belangen in de rechtszaak identificeren.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Het vervolgen van ongewenst gedrag vs.
- de mate van schending van voorschriften voor de bescherming van privacy en de lichamelijke integriteit van de verdachte.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Beoordeeld dient te worden of aan deze vormverzuimen het door de raadsman gestelde rechtsgevolg van bewijsuitsluiting of een ander in artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering genoemd rechtsgevolg dient te worden verbonden. Daarbij dient te worden gelet op het belang dat het geschonden voorschrift dient, de ernst van de verzuimen en het nadeel dat door de verzuimen wordt veroorzaakt.

Het belang van de hiervoor geschonden bepalingen houdt – zoals reeds overwogen – geen verband met de betrouwbaarheid van het alcoholonderzoek, maar ziet op het gegeven dat het afnemen van bloed gepaard gaat met een (beperkte) schending van de lichamelijke integriteit van verdachte. Uit een oogpunt van subsidiariteit dient een verdachte eerst te worden onderworpen aan een ademonderzoek. Op het moment dat dit niet mogelijk is, dient - gelet op die subsidiariteit - eerst aan verdachte te worden gevraagd naar zijn bereidheid tot het meewerken aan een bloedonderzoek, alvorens een dergelijk onderzoek mag worden uitgevoerd. Naar het oordeel van het Hof is echter niet gebleken dat verdachte nadeel heeft ondervonden van deze verzuimen. Als het alcoholonderzoek volgens de daartoe strekkende bepalingen was verlopen, was het resultaat van het alcoholonderzoek niet anders geweest dan nu het geval is. Het Hof ziet gelet op vorenstaande geen aanleiding voor toepassing van het door de raadsman – die verwees naar jurisprudentie aangaande bloedafname in het kader van een DNA-onderzoek – gestelde gevolg van bewijsuitsluiting ten aanzien van beide vormverzuimen, maar zal volstaan met de enkele constatering dat er sprake is van vormverzuimen zonder daaraan rechtsgevolgen te verbinden.

Volledige uitspraak gerechtshof: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=B07237>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft vastgesteld dat het onderzoek niet correct is verlopen doordat de verdachte in plaats van aan een ademonderzoek aan een bloedonderzoek is onderworpen en voorts dat dit bloedonderzoek is aangevangen zonder de verdachte eerst in de gelegenheid te stellen diens toestemming tot dat onderzoek te geven. Het Hof heeft geoordeeld dat kan worden volstaan met de enkele constatering dat sprake is van vormverzuimen en dat daaraan niet een rechtsgevolg als bedoeld in art. 359a Sv, waaronder bewijsuitsluiting, behoeft te worden verbonden. Dit oordeel is echter onjuist. Indien de rechter tot het oordeel komt dat bedoelde waarborgen niet zijn nageleefd, leidt dat ertoe dat het resultaat van het verrichte onderzoek niet voor het bewijs mag worden gebezigd.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BZ4474>

► Lees de zaak 'wietplantage'.

Jij bent raadsheer van de Hoge Raad. Dit is een deel van de uitspraak van het gerechtshof. De advocaat van de verdachte gaat in cassatie. Beantwoord na het lezen van de zaak de vragen op de volgende pagina.

Zaak 'Wietplantage'

LJN: BR2520, Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak:	12-07-2011
Rechtsgebied:	Straf
Soort procedure:	Hoger beroep
Inhoudsindicatie:	Twee dienstdoende agenten surveilleren in de buurt van het huis van de verdachte. De agenten ruiken heel duidelijk de geur van wiet vanuit het huis van de verdachte. De agenten betreden zonder toestemming en zonder een machtiging het huis van de verdachte. In het huis wordt een wietplantage gevonden. De bewoner is verdachte en wordt vervolgd.
Tenlastelegging:	Het telen en in bezit hebben van meer dan 30 gram wiet.
Relevante informatie:	<ul style="list-style-type: none">• De politie heeft een machtiging nodig om een huis te doorzoeken.• Een hulpofficier moet deze machtiging geven.• De vondst is gebruikt als bewijs in de rechtszaak tegen de verdachte.
Uitspraak:	Er is sprake van een onherstelbaar verzuim. Het bewijs mag niet gebruikt worden. De verdachte wordt vrijgesproken.
Vindplaats(en):	Rechtspraak.nl

De relevante wetsartikelen vind je op de volgende pagina.

Relevante wetsartikelen

Artikel 2 van de Algemene wet op het binnentreden:

Voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is een schriftelijke machtiging vereist.

Artikel 3 van de Algemene wet op het binnentreden:

Een hulpofficier van justitie is bevoegd om een machtiging af te geven.

Artikel 359a, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering:

Om bewijs uit te sluiten vanwege een onherstelbaar verzuim moet rekening worden gehouden met:

- het belang van het geschonden voorschrift
- de ernst van het verzuim en
- het nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt.

Beantwoord de volgende vragen:

Welke fout is er volgens jou gemaakt in de rechtsgang?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Er is sprake van een vormfout. De politie had geen machtiging om het huis van de verdachte zonder diens toestemming te betreden. Door deze vormfout wordt het huisrecht van de verdachte geschonden. Het Hof vindt daarom dat het bewijs dat is gevonden tijdens de huiszoeking niet mag worden gebruikt. Er is echter geen sprake van een schending van een eerlijk proces of een ernstige inbreuk op een grondrecht van een verdachte. Er was immers een sterk vermoeden dat in het huis een wietplantage was. De machtiging was dan waarschijnlijk wel verleend. Daarom is deze vormfout niet voldoende om te bepalen dat het bewijs mag worden uitgesloten.

Wordt er een (grond)recht van de verdachte geschonden? Zo ja, welke?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Huisrecht en privacy.

Wat zou jij als raadsheer besluiten? Waarom?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

De uitspraak vernietigen en de zaak terugverwijzen naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan. Zie motivering antwoord bij vraag één.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen kunnen de verschillende belangen in de rechtszaak identificeren.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Het vervolgen van de verdachte vs.
- de mate van de schending van de privacy en het huisrecht van de verdachte.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Dat woningen door opsporingsambtenaren niet mogen worden betreden anders dan met toestemming van een bewoner of met machtiging van een bevoegde autoriteit moet als een belangrijk strafvorderlijk voorschrift worden beschouwd. Het dient immers rechtstreeks ter bescherming van het grondwettelijk gewaarborgde huisrecht. Dit voorschrift strekt daarmee ook ter bescherming van de rechten van de verdachte. Door zonder toestemming van een bewoner en zonder machtiging van een bevoegde autoriteit zijn woning te betreden, is derhalve zowel – en naar het oordeel van het Hof ook: in aanzienlijke mate – inbreuk gemaakt op een belangrijk strafvorderlijk voorschrift, als op de door dat voorschrift gewaarborgde belangen van de verdachte. Deze inbreuk is ook verwijtbaar.

Door het gewraakte betreden van verdachtes woning is bewijsmateriaal gevonden. Het Hof is, gelet op het vorenstaande, van oordeel dat dit bewijsmateriaal onder zodanige omstandigheden is verkregen dat het niet mag worden aangewend om een strafrechtelijke veroordeling van de verdachte te verkrijgen. Het Hof sluit het gevonden materiaal daarom uit van het bewijs.

Volledige uitspraak gerechtshof: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHAMS:2010:BO6674&keyword=BO6674>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft – anders dan met de algemene bewoordingen dat op de door het voorschrift gewaarborgde belangen van de verdachte inbreuk is gemaakt – niet kenbaar aandacht besteed aan het nadeel dat door het verzuim is veroorzaakt. Uit het verhandelde ter terechtzitting in hoger beroep blijkt niet dat de verdediging enigerlei concreet nadeel heeft genoemd.

In aanmerking genomen de door het Hof vastgestelde feiten en omstandigheden, doet zich evenmin het geval voor dat het onderhavige vormverzuim een zodanig ingrijpende inbreuk op het huisrecht van de verdachte tot gevolg heeft gehad dat dit tot toepassing van bewijsuitsluiting noopt. Het Hof heeft bij zijn beoordeling van de ernst van het onderhavige vormverzuim dit verzuim zonder meer gelijkgesteld aan een vormverzuim waarvan sprake zou zijn geweest indien door opsporingsambtenaren aan wie in het geheel geen machtiging tot binnentreden is afgegeven zonder toestemming is binnentreden in een woning. Dit oordeel is zonder nadere motivering niet begrijpelijk. Het oordeel van het Hof dat het onderhavige vormverzuim tot bewijsuitsluiting leidt, is ontoereikend gemotiveerd.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2012:BV7501>

► Lees de zaak ‘Mierenneuker’.

Jij bent raadsheer van de Hoge Raad. Dit is een deel van de uitspraak van het gerechtshof. De advocaat van de verdachte gaat in cassatie. Beantwoord na het lezen van de zaak de vragen op de volgende pagina.

Zaak ‘Mierenneuker’

LJN: BR2520, Gerechtshof ‘s-Hertogenbosch

Datum uitspraak:	01-11-2010
Rechtsgebied:	Straf
Soort procedure:	Hoger beroep
Inhoudsindicatie:	De verdachte stond met een aantal jongens naast de supermarkt. Twee agenten sturen de verdachte weg. De verdachte gaat terug om zijn blikje bier te pakken. Een van de agenten pakt het blikje bier af en gooit het blikje in een vuilnisbak. De verdachte roept uit boosheid ‘Jij bent een mierenneuker’ tegen de agent.
Tenlastelegging:	Het opzettelijk beledigen van een ambtenaar in functie.
Relevante informatie:	<ul style="list-style-type: none">• De verdachte riep ‘Jij bent een mierenneuker’ in het bijzijn van de agent.• De agent voelde zich beledigd.
Uitspraak:	Het Hof acht de term ‘mierenneuker’ in deze context beledigend en veroordeelt de verdachte tot een geldboete van €250,-. Daarbij overweegt het Hof in het bijzonder dat verdachte, nadat het blikje bier door de agent werd afgepakt dat verdachte in de hand had, kennelijk de bedoeling had om de agent door middel van de woorden “Jij bent een mierenneuker” beledigend toe te spreken.
Vindplaats(en):	Rechtspraak.nl

Relevante wetsartikelen

Artikel 226 Wetboek van Strafrecht

Belediging is strafbaar als:

- het opzettelijk is
- het geen smaad (iemand opzettelijk zwartmaken) is
- het mondeling, schriftelijk of met een afbeelding is gedaan

Beantwoord de volgende vragen:

Welke fout is er volgens jou gemaakt in de rechtsgang?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Het Hof heeft de geschetste context genoemd, maar onvoldoende duidelijk gemaakt wat die context in het onderhavige geval precies inhoudt en hoe die context tot het oordeel van het Hof over belediging heeft geleid. De bestreden uitspraak is in dit opzicht dus ontoereikend gemotiveerd.

Wordt er een (grond)recht van de verdachte geschonden? Zo ja, welke?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Vrijheid van meningsuiting

Wat zou jij als raadsheer besluiten? Waarom?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

De uitspraak van het gerechtshof vernietigen en de zaak opnieuw laten voorkomen bij het gerechtshof.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen kunnen de verschillende belangen in de rechtszaak identificeren.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Belang van politieambtenaren die hun functie goed moeten kunnen uitvoeren zonder daarin beledigd te worden vs.
- de vrijheid van meningsuiting van burgers.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Het Hof is van oordeel dat het door verdachte gevoerde verweer strekkende tot vrijspraak van het tenlastegelegde wordt weersproken door de gebezigde bewijsmiddelen, zoals deze later in de eventueel op te maken aanvulling op dit arrest zullen worden opgenomen. Het Hof heeft geen reden om aan de juistheid en betrouwbaarheid van de inhoud van die bewijsmiddelen te twijfelen.

Daarbij overweegt het Hof in het bijzonder dat verdachte, nadat het blikje bier door de agent werd afgepakt dat verdachte in de hand had, kennelijk de bedoeling had om de agent door middel van de woorden “jij bent een mierenneuker” beledigend toe te spreken.

Naar het oordeel van het Hof houden deze door verdachte gebruikte woorden in de geschetste context een negatief en kwetsend oordeel in over de persoon van de agent.

Wat zegt de Hoge Raad?

Het gebruik van de volgens de bewezenverklaring door de verdachte gebezigde woorden is in het algemeen niet beledigend, zodat in deze zaak de beantwoording van de vraag of sprake is van belediging in de zin van art. 266 Sr, afhangt van de context waarin die bewoordingen zijn gebezigd. Het Hof heeft in dit verband in de nadere bewijsoverweging weliswaar verwezen naar “de geschetste context”, maar onvoldoende duidelijk gemaakt wat die context in het onderhavige geval precies inhoudt en hoe die context tot het oordeel van het Hof over belediging heeft geleid. De bestreden uitspraak is in dit opzicht dus ontoereikend gemotiveerd. Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2012:BV9188>

► Lees de zaak ‘MDMA in beha’.

Jij bent raadsheer van de Hoge Raad. Dit is een deel van de uitspraak van het gerechtshof. De advocaat van de verdachte gaat in cassatie. Beantwoord na het lezen van de zaak de vragen op de volgende pagina.

Zaak ‘MDMA in beha’

LJN: BR2520, Gerechtshof ‘s-Hertogenbosch

Datum uitspraak:	06-12-2010
Rechtsgebied:	Straf
Soort procedure:	Hoger beroep
Inhoudsindicatie:	De verdachte ging naar een groot buitenfeest. Bij dit festival werkten private beveiligers bij de toegangspoorten. De beveiligers controleerden via preventief fouilleren op onder andere verdovende middelen. Tijdens het fouilleren is in de beha van de verdachte MDMA gevonden. De verdachte wordt vervolgd.
Tenlastelegging:	Opzettelijk bezit van 5,65 gram MDMA.
Relevante informatie:	<ul style="list-style-type: none">• Het was de verdachte bekend dat zij voordat zij het terrein kon betreden zou worden gefouilleerd.• De verdachte is gefouilleerd door een vrouwelijke beveiligers. Deze beveiligers heeft hiervoor de beha omhoog gedaan en in haar beha gevoeld.
Uitspraak:	Het Hof vindt dat de verdachte zich vrijwillig heeft laten fouilleren. Het Hof veroordeelt de verdachte tot een werkstraf van 105 uur.
Vindplaats(en):	Rechtspraak.nl

De relevante wetsartikelen vind je op de volgende pagina.

Relevante wetsartikelen

Artikel 2 Opiumwet

Het is verboden een middel genoemd in de behorende lijst I krachtens artikel 3a, vijfde lid:

- binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen
- te telen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken of te vervoeren
- aanwezig te hebben
- te vervaardigen

Lijst I (verkort):

MMDA, 2-methoxy-4,5-methyleendioxyamfetamine, 2-methoxy-alfa-methyl-4,5-(methyleendioxy)-fenethylamine THC, tetrahydrocannabinol, (6aR,10aR)-6a,7,8,10a-tetrahydro-6,6,9-trimethyl-3-pentyl-6H-dibenzo[b,d]pyran-1-ol GHB, 4-hydroxyboterzuur cocaïne, (-)-3-beta-benzoyloxytropaan-2-beta-carbonzure methylester

Beantwoord de volgende vragen:

Welke fout is er volgens jou gemaakt in de rechtsgang?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Het Hof stelt dat de verdachte wist dat ze gefouilleerd zou worden en hiermee vrijwillig heeft ingestemd. Zij heeft ook ingestemd met het onderzoek aan de binnenkant van haar beha. Er zijn geen bijzondere omstandigheden waardoor dit in strijd is met de wet. Het Hof heeft daarin gelijk. Het Hof heeft dus geen fout gemaakt.

Wordt er een (grond)recht van de verdachte geschonden? Zo ja, welke?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Lichamelijke integriteit en privacy, maar niet op een ongeoorloofde manier.

Wat zou jij als raadsheer besluiten? Waarom?

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld:

Het beroep van de advocaat verwerpen. De uitspraak van het Hof blijft in stand. Zie motivering antwoord bij vraag één.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen kunnen de verschillende belangen in de rechtszaak identificeren.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Het belang van het vervolgen van drugsdelicten vs.
- de mate waarin onvrijwillig de lichamelijke integriteit van de verdachte wordt geschonden.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Het Hof stelt op grond van het voorgaande vast dat de verdachte wist dat zij, alvorens zij het terrein kon betreden, zou worden gefouilleerd. Ook stelt het Hof vast dat zij heeft ingestemd met die foullering door zich daaraan vrijwillig te onderwerpen. Gelet op die instemming was de beveiliging gerechtigd de verdachte te fouilleren. Deze foullering heeft niet plaatsgehad door of onder de regie van een opsporingsambtenaar, maar door iemand die -naar het Hof begrijpt- daartoe is ingeschakeld door de organisator van het festival. De enkele grond dat die particuliere beveiliging de beha van de verdachte heeft opgelicht en aan de binnenzijde heeft bevoeld, tot welke handelingen de gegeven toestemming zich volgens de verdachte niet zou hebben uitgestrekt, kan niet leiden tot bewijsuitsluiting van het resultaat van deze foullering. Immers, de in het Wetboek van Strafvordering vervatte normering met betrekking tot onderzoek aan de kleding en het lichaam richt zich niet tegen de particuliere beveiliging die een burger aan de kleding onderzoekt. Dit wordt niet anders in het geval als hier aan de orde, waarin de burger van mening is dat het door een particulier aan de kleding verrichte onderzoek niet ook mocht inhouden het oplichten en bevoelen van een beha. Op grond van bijzondere feiten of omstandigheden kan door de strafrechter niettemin worden beslist dat bewijsgebruik van een bij gelegenheid van een door een met foullering belaste particulier aangetroffen voorwerp in strijd komt met het recht. Van dergelijke feiten of omstandigheden is in casu echter niet gebleken.

Volledige uitspraak gerechtshof: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=B06674>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft vastgesteld dat de verdachte wist dat zij, alvorens het festivalterrein te kunnen betreden, aan een foullering zou worden onderworpen en dat zij met die foullering heeft ingestemd. Daaruit heeft het Hof kennelijk en niet onbegrijpelijk afgeleid dat de verdachte ook heeft ingestemd met het onderzoek aan de binnenzijde van haar beha en heeft het de stelling dat haar toestemming zich daartoe niet uitstreckte, niet aannemelijk geacht. Aldus verstaan geeft de verwerping van het gevoerde verweer niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Zij is ook niet onbegrijpelijk.

Voorts heeft het Hof met juistheid tot uitdrukking gebracht dat niet is uitgesloten dat de rechter op grond van de bijzondere omstandigheden van het geval tot het oordeel komt dat een foullering die is verricht door een daarmee belaste particulier, zo zeer in strijd is met het recht dat het resultaat daarvan niet kan meewerken tot het bewijs.

's Hofs oordeel dat van dergelijke omstandigheden hier niet is gebleken, is niet onbegrijpelijk.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BV7501>

2: Het geheim van de raadkamer

De raadsheren (niet alleen mannen) van de Hoge Raad spreken recht. Het recht is onder andere te vinden in de wet. De wet is niet altijd duidelijk. Daarom moet de Hoge Raad de wet regelmatig interpreteren: hoe zou de wet moeten worden uitgelegd in dit specifieke geval? Hierover overleggen de raadsheren in de raadkamer. Het overleg van de raadsheren is geheim.

Nu zit jij als raadsheer bij dit overleg. Lees de zaken en geef antwoord op de vragen.

► Lees de zaak ‘Kelderluik’ (voorbeeld).

Zaak ‘Kelderluik’ (voorbeeld)

Koen, een medewerker van een frisdrankbedrijf, levert een lading frisdranken af bij een café. Bij het inladen laat hij een kelderluik openstaan. Mathieu, die het café bezoekt, viel op weg naar de wc in het kelderluik en breekt daarbij zijn been.

Betekenis artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek

Je spreekt van een onrechtmatige daad als:

- je iemands recht hebt geschonden
- én
- je niet volgens een wettelijke plicht of maatschappelijk aanvaardbare norm hebt gehandeld
- én
- er is geen rechtvaardigingsgrond (bijvoorbeeld overmacht).

Beantwoord de volgende vragen:

1. Wat is de belangrijkste vraag in deze zaak?

Voorbeeld van een antwoord:

Moet Koen schadevergoeding betalen aan Mathieu?

2. Waarom is deze zaak voor de rechter lastig?

Voorbeeld van een antwoord:

Aansprakelijkheid zoals in de wet staat, is een breed begrip. Een rechter moet dat begrip zelf, per geval, interpreteren.

3. Wat is je uitspraak? Motiveer je antwoord.

Voorbeeld van een antwoord:

Koen heeft onzorgvuldig gehandeld door het kelderluik open te laten; hij had ook rekening moeten houden met niet voldoende oplettende bezoekers.

4. Welke regel kan je nu opstellen over aansprakelijkheid?

Voorbeeld van een antwoord:

Om te bepalen of iemand aansprakelijk is, moet worden gekeken naar de volgende omstandigheden:

- *Iemand is aansprakelijk als hij voorzichtiger had kunnen (en moeten) zijn.*
- *Of: Iemand is aansprakelijk als je kunt zeggen dat iemand de kans aanvaard heeft dat er een ongeluk zou gebeuren.*
- *Of: Iemand is aansprakelijk als er grote gevolgen zijn en iemand invloed had kunnen hebben op de grootte van deze gevolgen.*

► Lees de zaak ‘Karten met school’.

Zaak ‘Karten met school’

Britt (17) doet mee aan een door school georganiseerde kartwedstrijd. Ze krijgt extra studiepunten door deel te nemen. Tijdens de kartwedstrijd vliegt Britt uit de bocht en breekt haar beide enkels. De school heeft voor alle leerlingen een ongevallenverzekering voor activiteiten die de school organiseert. Dit staat in het schoolreglement. De verzekering weigert echter te betalen, omdat karten als risicovolle activiteit niet onder de polis valt. Britt eist schadevergoeding van de school. De school vindt dat zij niet hoeven te betalen.

Art. 13 Onderwijs- en examenregeling van de school

1. De school heeft voor alle ingeschreven studenten een verzekering afgesloten.
2. De ongevallenverzekering, waarbij de eigen verzekering voorgaat en die dus als een aanvullende verzekering moet worden gezien, is van kracht tijdens het verblijf
 - in de school of
 - op het schoolterrein en
 - tijdens het deelnemen aan activiteiten of bijeenkomsten, uitgaande van de school.

Beantwoord de volgende vragen:

1. Wat is de belangrijkste vraag in deze zaak?

Voorbeeld van een antwoord:

Moet de school (ook voor schade opgelopen tijdens risicovolle activiteiten) schadevergoeding betalen aan Britt?

2. Waarom is het reglement in deze zaak niet volledig duidelijk?

Voorbeeld van een antwoord:

Het reglement geeft niet aan of de school ook de schade vergoedt van risicovolle activiteiten.

3. Wat is je uitspraak? Motiveer je antwoord.

Voorbeeld van een antwoord:

Britt heeft geen recht op schadevergoeding. Britt had in dit geval niet mogen verwachten dat de school ook voor risicovolle activiteiten, zoals karten, verzekerd zou zijn.

4. Kan je een regel opstellen die het reglement duidelijker maakt?

Voorbeeld van een antwoord:

Er is in het algemeen geen plicht van de school om ook schade te vergoeden bij risicovolle activiteiten.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de belangrijkste rechtsvraag van de zaak.
- De leerlingen begrijpen dat wetten of regels geen direct antwoord hebben op de rechtsvraag.
- De leerlingen leren de rechtsvormende taak van de Hoge Raad praktisch in te vullen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Het belang van de leerlingen om tijdens het genieten van onderwijs beschermd te worden tegen schade vs.
- het belang van de school in het aanbieden van onderwijs zonder dat dit torenhoge verzekeringskosten krijgt.

Uitspraak in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof neemt daarbij in aanmerking dat van algemene bekendheid is dat ongevallenverzekeringen beperkingen en uitsluitingen van de dekking plegen te kennen, in het bijzonder bij risicovolle activiteiten. Verder is van belang dat [eiseres] niet gemotiveerd heeft weersproken dat de schoolongevallenverzekering die het ROC heeft afgesloten de meest uitgebreide is die door verzekeraars aan scholen wordt aangeboden, en evenmin de stelling van het ROC dat zij nooit heeft geïnformeerd naar de inhoud van de schoolongevallenverzekering. Ook in dat licht bezien kan niet gezegd worden dat [eiseres] redelijkerwijs een verdergaande dekking mocht verwachten dan die welke uit de schoolongevallenverzekering voortvloeit. Voor zover [eiseres] heeft betoogd dat zij in het algemeen, los van de inhoud van de inhoud van de OER of de relatie tussen partijen, erop mocht vertrouwen dat het ROC voor een adequate verzekering zou zorgen ter dekking van de schade die hier aan de orde is.

Deze oordelen van het Hof geven niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting en behoeven geen nadere motivering. Voor zover de klachten van dit onderdeel ervan uitgaan dat een onderwijsinstelling als ROC zonder meer gehouden is om te zorgen voor een ongevallenverzekering die voor door die onderwijsinstelling in het kader van het onderwijs georganiseerde risicovolle activiteiten adequate dekking biedt, althans om aan haar studenten duidelijk te maken dat geen verzekering is gesloten die een dergelijke dekking biedt, falen zij omdat een zo ver gaande zorgplicht in haar algemeenheid niet kan worden aanvaard.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2011:BQ2324&keyword=BQ2324>

► Lees de zaak ‘Gestolen mobieltje’.

Zaak ‘Gestolen mobieltje’

Jack loopt 's avonds op straat en wordt plotseling door Edward aangesproken. Edward vraagt of Jack voor €50,- een mobiele telefoon (winkelwaarde €65,-) van hem wil kopen. Edward zegt dat hij benzine moet tanken en geen contant geld bij zich heeft. Hij wil daarom zijn mobiel verkopen. Jack koopt de telefoon van Edward. Niet veel later gaat de telefoon. De persoon aan de andere kant van de lijn zegt dat dit zijn telefoon is, die eerder op de avond is gestolen. Jack wordt aangehouden door de politie en wordt verdacht van heling.

Artikel 417bis Wetboek van Strafrecht

Iemand die een goed verwerft en daarbij redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het product door een misdrijf is verkregen, is schuldig aan schuldheling.

Beantwoord de volgende vragen:

1. Wat is de belangrijkste vraag in deze zaak?

Voorbeeld van een antwoord:

Had Jack moeten weten dat het mobieltje gestolen was?

2. Waarom is de wet in deze zaak niet volledig duidelijk?

Voorbeeld van een antwoord:

Wat iemand redelijkerwijs had moeten vermoeden is erg vaag.

3. Wat is je uitspraak? Motiveer je antwoord.

Voorbeeld van een antwoord:

Jack is niet schuldig aan schuldheling. 's Avonds op straat een mobieltje kopen van een vreemde man is opvallend. Jack is daarin onvoorzichtig geweest. In deze situatie gaat het echter te ver om te zeggen dat hij had moeten weten dat het mobieltje gestolen was en dus daarvoor strafbaar is.

4. Kan je een regel opstellen die de wet duidelijker maakt?

Voorbeeld van een antwoord:

Om te bepalen of er sprake is van schuldheling zijn de volgende omstandigheden van belang:

1. Wordt het product gekocht van een vreemde?
2. Wordt het product 's avonds op straat verkocht?
3. Wordt het product in contanten verkocht zonder bonnetje?
4. Wordt het product voor een aanzienlijk lagere prijs verkocht dan dat het product waard is?

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de belangrijkste rechtsvraag van de zaak.
- De leerlingen begrijpen dat wetten of regels geen direct antwoord hebben op de rechtsvraag.
- De leerlingen leren de rechtsvormende taak van de Hoge Raad praktisch in te vullen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

- Het bestrijden van heling vs.
- de mate van een eerlijk proces.

Het eerlijk proces betekent dat bewezen moet worden dat iemand schuldig is. Dat is in dit geval dat er bewezen moet worden dat de verdachte had moeten weten dat het mobiele telefoon gestolen was.

Uitspraak in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft echter niets vastgesteld omtrent de wetenschap van de verdachte over de herkomst en het tijdstip waarop de verdachte wetenschap van de herkomst heeft verkregen. Daarom zal de opzet moeten worden afgeleid uit de aard van de gedraging al dan niet in combinatie met de omstandigheden waaronder die gedraging plaatsvond. Het komt mij voor dat degene die op zondagavond op straat van een hem onbekend persoon een mobiele telefoon koopt voor € 50,- in de regel beseft dat de mogelijkheid aanwezig is dat die telefoon van diefstal afkomstig is. Dergelijke telefoons worden immers niet zomaar 's avonds op de openbare weg van een onbekende gekocht tegen betaling in contanten zonder dat een aankoopbewijs of iets dergelijks wordt afgegeven. Dat lijkt mij een feit van algemene bekendheid.⁽¹⁾ Denk aan het geval dat voor de telefoon (aanzienlijk) minder wordt betaald dan deze waard was, dat de verkoper niet over de pincode beschikte of dat verdachte op de een of andere manier iets wist van de straatroof waarbij de telefoon was buit gemaakt.⁽³⁾ Uit de bewijsmiddelen in onderhavige zaak blijkt niet van een dergelijke bijzondere omstandigheid. Overigens levert een blik achter de papieren muur evenmin enige aanwijzing op dat van bijzondere omstandigheden sprake was. De prijs van de mobiele telefoon betrof € 50,-⁽⁴⁾; van een (aanzienlijk) laag bedrag lijkt mij geen sprake. Voorts blijkt uit onderliggende processen-verbaal niet of de verkoper over een pincode beschikte. Ten slotte kan uit de omstandigheid dat de mobiele telefoon werd gestolen op het Damrak te Amsterdam om 19:00 uur, en verdachte de mobiele telefoon om 21:45 uur op de Zeedijk te Amsterdam kocht niet worden afgeleid dat verdachte op enige wijze kennis heeft genomen van de straatroof waarbij de telefoon was buit gemaakt. Aangezien deze bewezenverklaring, voor zover behelzende dat het opzet erop gericht was dat de telefoon van misdrijf afkomstig was, niet kan worden afgeleid uit de inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen, is de bestreden uitspraak in zoverre niet naar de eis der wet met redenen omkleed.

Bovenstaande tekst komt uit de conclusie van de Advocaat-Generaal van de Hoge Raad.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2011:BP3955&keyword=BP3955>

3: Vragen bij de film De zaak Jan M.

1. Waar is de Hoge Raad gevestigd?

Den Haag.

2. Hoe noem je het als je een zaak bij de Hoge Raad brengt?

In cassatie gaan.

3. Wie geeft advies aan de Hoge Raad?

Het parket, bestaand uit advocaten-generaal en de (plaatsvervangend) procureur-generaal.

4. Is er een hogere rechter in Nederland dan de Hoge Raad? Zo ja, welke?

Nee, de Hoge Raad is de hoogste rechter in Nederland op het gebied van strafrecht, het burgerlijk recht en het belastingrecht.

5. Wat is het verschil tussen de wet en het recht?

De wet is gemaakt door de regering en Staten-Generaal gezamenlijk. Het recht zijn alle regels en normen die ons maatschappelijk verkeer regelen.

6. Waarom is tbs geen straf, maar een maatregel?

Ter beschikking stelling (tbs) is de behandeling van een persoon om een stoornis te behandelen. Het heeft niet het doel om iemand te straffen.

7. Wat wordt bedoeld met het geheim van de raadkamer?

Wat de raadsheren hebben besproken in de raadkamer mag niet naar buiten komen, behalve de uitspraak.

8. Is de zaak tussen Jan en de tbs-kliniek een strafzaak of een civiele zaak? Wat is het verschil?

Het is een civiele zaak, omdat het tussen twee burgers gaat. Een strafzaak gaat tussen het Openbaar Ministerie en de verdachte.

9. Deze zaak kan een precedent scheppen voor volgende zaken. Leg aan de hand van de casus uit wat hiermee wordt bedoeld.

De uitspraak van de rechter kan betekenen dat andere werkgevers er rekening mee moeten houden dat ze verantwoordelijk zijn voor een veilige werkomgeving. Andere rechters zullen immers in vergelijkbare zaken de uitspraak van de Hoge Raad in deze zaak volgen.

10. Welke vraag moet de rechter met 'ja' beantwoorden om aansprakelijkheid van de werkgever te bewijzen?

Kan de werkgever een verwijt worden gemaakt?

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stimuleert hen om hierin een actieve rol te spelen. Om zoveel mogelijk mensen bij de politiek te betrekken, werkt ProDemos op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau. Kijk op www.prodemos.nl.

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag
Telefoon: 070 757 02 00
E-mail: info@prodemos.nl